תורה אור

(הרי) מושבע ועומד עליו מהר סיני אלא כי הא דאמר רבא [א] שבועה שאשתה וחזר ואמר "הריני נזיר", אתיא נזירות חיילא על שבועה ורבנן נמי הא מיבעי ליה לאסור יין מצוה כיין רשות? א"כ לימא קרא "מיין" מאי "ושכר" שמעת מינה תרתי, ור"ש היינו טעמא דכתב "שכר" לאלופי "שכר, שכר" למקדש דכתיב °יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך" מה גבי נזיר [ב] יין הוא דליתסר אבל שאר משקין לא אף גבי מקדש נמי יין הוא דליתסר אבל שאר משקין המשכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה *דתניא ר' יהודה אומר אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש חייב איבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור *דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים פטור ולרבנן נמי הכתיב °מכל אשר יעשה מגפן היין? אמרי לך רבנן התם [ג] לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה ור"ש לית ליה צירוף *דתניא ר"ש אומר (א) כל שהו למכות, לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **מתני'** [ד] הריני כשמשון כבן מנוח כבעל דלילה, כמי שעקר דלתות עזה, כמי שנקרו פלשתים את עיניו הרי זה נזיר שמשון: **גמ'** למה לי למיתנא כל הלין? צריכי: דאי אמר הריני כשמשון הוה אמינא שמשון אחרינא, קמ"ל כבן מנוח ואי תנא כבן מנוח הוה אמינא איכא דמיתקרי הכי קמ"ל "כבעל דלילה", "וכמי שנקרו פלשתים את עיניו":

מתני' מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון? נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה: **גמ'** נזיר עולם מאן דכר שמיה? חסורי מיחסרא והכי קתני (ב) האומר הריני נזיר עולם הרי זה נזיר מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון? נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות, ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל בתער ואינו

ויקרא י — במדבר ו

א) **והרי מושבע ועומד** ב) **עליו מהר סיני הוא** · דכתיב זכור את יום השבת לקדשו זוכרהו על היין אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל כו' (*פסחים דף קו) וקי"ל דנשבע לבטל את המצוה פטור דלא אתיא שבועה ומבטלה מצוה וא"ת הא תנן (נדרים דף טז· שבועות דף כה·) חומר בנדרים מבשבועות שכן הנדר חל על דבר מצוה כדבר הרשות דאיש כי ידור נדר לה' כתיב אפילו במידי דלה' ג) נמי לא קשיא דהא לא הוי אלא כגון דאמר ישיבת סוכה עלי דאוסר אותה עליו ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר קונם שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום והכי מסקינן לה בנדרים בפרק ואלו מותרין (דף טז:): **אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה** · והיינו דקאמר לאסור יין מצוה דנשבע לשתות כיין הרשות וכי תימא מאי שנא נשבע מפי עצמו מנשבע מהר סיני הכי אמרינן ליה בהדיא במס' שבועות (דף כט·) שבועה שאוכל ככר זו וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנה על הראשונה חייב משום שבועת בטוי ועל השניה חייב משו' שבועת שוא והתם מפרש טעמא ומיהו איכא לן למשמע מינה ד) דקאמר חייב על השניה א] אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה דנזירות נמי חיילא אהאי דנשבע לשתות יין: **מאי ושכר ש"מ תרתי** · לאסור יין מצוה כיין הרשות ולאו לאנדר נמי אלא אחד מינייהו דהוי נזיר מכולהו: **אף גבי** · כהן הבא למקדש כי שתה יין הוא דליתסר אבל כי שתה שאר מילי דמשכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה כו': **קעילית** · שם מקום: **איבעית אימא** · היינו טעמא דר"ש דאמר אינו חייב בנזירות עד שיזיר מכולן בפסם דאמר "הריני נזיר", דר"ש לטעמיה דלית ליה איסור חל על איסור וה"נ כי אסר עצמו מן החרצנים ומן הזגין ה)(ו)חיילא עליה נזירות לא אתי איידך פלגא דתגלחת וטומאה ה)(ו)חיילא עילויה אי נמי כי הזיר עצמו מן היין לא אתי איסור תגלחת וטומאה וחייל אאיסור יין לשווייה נדר גמור: **ומנא תימרא דר"ש לית ליה איסור חל על איסור דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים וכו'** · דלא אתי איסור יום הכפורים וחייל אאיסור נבילה דלא אמרינן מיגו דאתא יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי איתוסף נמי לגבי נבילה ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (דף כג·) דאפילו איסור חמור לא אתי וחייל על איסור קל והכי ו) פרישנא לה במסכת ז) [יבמות] (דף לג:) ובמסכת שבועות (דף כד·): **לימד על כל איסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה** · לכזית שאם לא אכל בין חרצן וזג אלא כזית בלבד חייב מלקות: **ור"ש** · דלא דריש ביה האי טעמא אלא עד שיזיר ח)(כו) אזיל לטעמיה דלא מצריך ליה האי קרא משום צירוף דלר"ש לית ליה צירוף דקסבר ר"ש אפילו לא אכל אלא כל שהוא חייב דעובר בלאו האמור בו מחרצנים ועד זג לא יאכל "דתניא ר"ש אומר כל שהוא למלקות ט) ולא אמרו שיעור אכילה לכזית אלא לענין קרבן ולענין שאר איסורין שחייבין על י) שגגתו חטאת כגון חלב ודם וחמץ בפסח אבל גבי נזיר כי עבר על נזירותו ואכל זג או חרצן דמילקא הוא דלקי ולא הוי חייב קרבן, בכל שהוא מחייב ולא בעינן ביה צירוף הלכך הואיל ולא כ) מצטריך מחרצנים ועד זג משום צירוף ל) ומייתר ליה קרא להכי הוא טעמא דאינו חייב עד שיזיר מכולן: **מתני' הריני כשמשון** (ג) מ) **או כבן מנוח או כבעל דלילה** · או שלא אמר כבעל דלילה אלא אמר כשמשון או כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה או שלא אמר דלתות עזה אלא אמר כשמשון כבן מנוח כמי שנקרו פלשתים את עיניו: **הרי זה נזיר שמשון** · צריך לנהוג בעצמו בנזירות שמשון ולקמן מפרש היכי הוי: **גמ' דאי אמר כשמשון** · ותו לא ה"א שמשון אחריתא קאמר להכי אמר כבן מנוח ואי הוה אמר כמי כשמשון כבן מנוח בלבד ה"א איכא אינש אחרינא דאתקרי נמי הכי או בן מנוח או שמשון בן מנוח לה"ק בהדייהו כבעל דלילה או "כמי שנקרו פלשתים את עיניו" או "כמי שעקר דלתות עזה" דמיגליא מילתא דלא הוה אחריתא: **הריני נזיר עולם הרי זה נזיר** · נ) כל ימי חייו דכי אמר הריני נזיר עולם משמע דנזירות קבל עליו עד עולם ס) לפיכך כיון שהגיע לל' יום שיש לו כובד שיער מיקל בתער ע) ומגלח כל ל' ול' (ד): **ומביא** · לכל תגלחת ותגלחת ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים כמו שנאמר בענין: **ואם נטמא מביא קרבן טומאה** · כבש בן שנתו לאשם ושתי תורים או שני בני יונה אבל המקבל עליו נזירות שמשון הרי זה נזיר עולם ולעולם אינו מיקל בתער: **ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה** · שכן מצינו בשמשון שנטמא למתים כדמפרש לקמן:

מני

*) **עד** שיזיר מכולן · או יאמר סתמא דמשמע כל מילי דנזירות קיבל עליה ואם בא לפרש חרצן וזג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה: **מכל** אשר יעשה מגפן היין · אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל: **מיין** ושכר יזיר · משמע אפילו בחד הוי נזיר דהא כבר כתיב "מכל אשר יעשה מגפן" למה לי למיכתב "מיין ושכר" אלא לאשמועי' דאפי' לא נדר כי אם בחד מהני דחייל נזירות עליו ואפילו כשבא לפרש דהכא חרצן וזג לא כתיבי: **לאסור** יין מצוה כיין הרשות · כלומר מקרא יתירא דמיין ושכר יזיר: **מאי** היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא · דקדוש היום דאורייתא ואיך תחול עליו נזירות וקשה דאדרבה להכי איצטריך קרא מיותר לומר דחייל עליה נזירות ועוד קשה מאי משני בתר הכי כגון שנשבע לשתות וחזר ונדר בנזיר דאתיא נזירות וחייל אשבועה מ"מ תקשי לו הרי מושבע ועומד מהר סיני כלומר דאין מושבע ועומד גדול מזה שנשבע לשתות ועוד קשה דקדוש היום לאו דאורייתא הוא דנהי נמי דכתיב זכור ודרשינן זוכרהו על היין אסמכתא הוא •לכ"נ לר"ת דגרסינן בתמיה וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר נ"ל קרא מיותר לאסור יין מצוה וכי מושבע וכו' דנהי דקידוש היום דאורייתא, על היין לאו דאורייתא ב] דזוכרהו על היין אסמכתא והשתא משני כגון שנשבע לשתות וקמ"ל קרא יתירא דחייל עליה אע"ג שנשבע לשתות*: **לאלופי** למקדש · מהכא (ה) ואינו חייב למקדש אלא איין ושכר ולאפוקי מרבי יהודה כו': **ר"ש** לית ליה איסור חל על איסור · פירוש בעלמא כדתניא כו' ואי לאו קרא הכא ה"א היכא דנשבע שלא לשתות ושוב הזיר בנזיר ושתה ביין לא חייב אנזירות קמ"ל קרא יתירא "מיין ושכר" דאם נשבע שלא לשתות כוס זה ונדר בנזיר ועבר ושתה הכוס דלקי תרתי: משום שבועתא ומשום נזירות ולא תימא כדקאמר רבא לעיל "שבועה שאשתה" אלא תוכל לתרץ אפילו "שבועה שלא אשתה" כדפירשתי: **ורבי** שמעון לית ליה צירוף · כלומר אין צריך יתור לצירוף דאפי' בשאר איסורים כחלב ודם מחייב בכל שהו ולא אמרו כזית אלא לקרבן והכא לא שייך צירוף לקרבן שקרבן נזיר אינו בא על ששתה יין אלא מלקות, והקרבן בא על השלמת נדרו: **מה** בין נזיר שמשון לנזיר עולם · וא"ת שאלה איכא בינייהו דנזיר שמשון ליתא בשאלה ונזיר עולם איתא בשאלה כדאי' בפ' בתרא דמכות (דף כב·) גבי חורש תלם אחד וי"ל מילתא דליתא בנזירות לא קתני ואם ישאל על נזירות אז לא הוי נזיר וה"ק מה בין נזיר שמשון כו' כשניהם נזירין: ***כשמשון** כבן מנוח כבעל דלילה · אבל כשמשון לחודיה או כבן מנוח לחודיה לא סגי עד שיאמר שלשתן כדמוכח בגמ' מכאן ואילך גרים ר"ת וכמי שעקר דלתות עזה בוי"ו וכמי שנקרו פלשתים את עיניו דאו, או קאמר כלומר או שיאמר כמי שעקר או כמי שנקרו כו' ג] דאי אמר כבעל דלילה לחוד או כמי שעקר דלתות עזה לחוד או כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד דהוי נזיר שמשון דבהא ליכא למיטעי: **נזיר** עולם מיקל · ולא מגלח לגמרי כאבשלום שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו: **ומביא** ג' בהמות · בשעה שמיקל הלכה למשה מסיני והסמכתא מאבשלום דאמר אשלם נדרי חטאת עולה ושלמים כנזיר טהור קרבן טומאה שתי תורים ואשם:

קרבן

פי' הרא"ש

אלימא קדושתא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו ודרשינן בערבי פסחים זכרהו על היין · וקשה נהי דקידוש הוי דאורייתא כדאי' בברכו' נשים חיבות בקידוש היום דבר תורה מיהו קידוש על היין לאו דאורייתא דמקדשין על הפת במקום שאין יין והאי דדריש זכרהו על היין אסמכתא בעלמא הוא · ועוד אבדלתא מאי איכא למימר ע"כ לאו דאורייתא הוא. ועוד מאי קאמר אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וכו' ואמאי תזר בו מקדושא ואבדלתא כי היכי דחל נזירו' על שבועה ה"נ חל על מצות קידוש · ונ"ל דהא ל"ק דלהך פירושא לא גרים אלא וה"ג כי הא דאמר רבא כלומר כי היכי דאמר רבא דנזירו' חלה על שבועה ה"נ חלה על מצות קידוש · ור"ת גרים קדושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא בתמיה ואמאי צריך קרא למימר שנזיר נאסר ביין קידוש והבדל': ואיבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור פר"ת ומשכר יתירא שמעינן ליה דנודר ששתה יין בי"ה אין חייב משום י"ה דלא אתי איסור י"ה וחיילא אאיסור נזיר · ומהכא ילוף ר"ש בכל דוכתא דאין איסור חל על איסור דהכי משמע פשטא דקרא מיין ושכר יזיר ה"ק משום נזיר חייב על יין ושכר ולאו משום איסור אחר דלא אתי איסור אחר וחייל עלויה. וקשה דבפ' כל הבשר דריש שמואל דאין איסור חל על איסור מקרא דומתו בו כי יהללוהו ודריש הכא מיין ושכר דגבי נזיר חל איסור על איסור דאם אמר שבועה שלא אשתה יין ואמר הריני נזיר אתיא נזירות וחיילא אשבועה ולוקה שנים דהכי משמע פשטא דקרא:

הרי

מכאן עד ד"ה מאי היא שייך לעיל ג:

יח א מיי' פ"ז מהלכות נזירות הלכה יא סמג לאוין רכ:
יט ב מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה א סמג שם:
כ ג מיי' פ"א מהלכות ביאת מקדש הל' ב סמג לאוין שם וע"ש בכ"מ:
כא ד מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה ג:
כב ה מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה טו סמג לאוין רמג:
כג ו מיי' שם הל' יב:

[יומא עו.] סנהדרין ע: שבועות כג. כריתות יג: [בכורות מה:]

שבועות כד. פסחים לו. קדושין עז: [כריתות כג.]

[וע"ע תוס' פסחים קו. ד"ה זוכרהו וכו' ועוד מליט למימר כו']

[בפסחים ליתא וגם בבה"ג דוכתי לא נמצא עי' במגיד משנה ריש פ' כ"ט מהל' שבת ובמגדול עוז שם]

[בכריתות מסיק הש"ס כמאן אזלא הא דתניא אכל דבילה כו' כמאן כר' יהודה וגם בבכורות לא הביא כך דר' יהודה אומר וע"ש ברש"י וע"ק ובתוספתא דכריתות פ"א תניא ר' יהודה אומר על היין במיתה ועל המשכרין באזהרה לפיכך אם אכל דבילה קעילית או ששתה חלב ודבש הרי זה לוקה ארבעים]

[מעילה יח.] מכות יז. שבועות כא:

נוסחת הריב"ן

א) והא : ב) תיבת עליו ליתא בכי' : ג) דלה' הוא נמי : ד) מדקאמר : ה) חיילא : ו) פרישית : ז) (כתובות) : ח) מכולן : ט) ולא : י) שגגתן : כ) אצטריך חרצנים משום : ל) דמייתר : מ) הריני כשמשון (או) כבן מנות (או) כי כשמשון (או) הכי תיבות או ליתא בכי' : נ) כל ימי חייו ליתא בכי' : ס) לפיכך כיון שהכביד שערו כלומר כיון שהגיע כו' : ע) בתער הס"ד ומה"ד מגלח כל ל' ול' ומביא כו' וכו"ה :

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר"ש אומר כל שהוא · נ"ב ע"ל סוף דף ל"ז ודף ל"ח : (ב) שם הרי זה נזיר עולם מה בין : (ג) רש"י ד"ה הריני כשמשון כבן מנות כבעל וכו' אלא אמר כשמשון כבן מנות כצ"ל ותיבת או נמחק ג' פעמים: (ד) ד"ה הריני נזיר עולם וכו' כל ל' ול' ומביא הד"א : (ה) תוס' ד"ה לאלופי למקדש מהכא דאינו חייב :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה אלא כי הא דאמר רבא וכו' אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה. נ"ב עי' על כוונת רש"י זה תורת מיסור בשם שו"ת אלשיך סי' קג כדי לסלק ממנו השגת תוס' יו"ד סי' יא : ב] תוס' ד"ה מאי היא קידושא ואבדלתא וכו' דנהי דקידוש היום דאורייתא על היין לאו דאורייתא. נ"ב עיין ר"ן דף קמג ע"א : ג] ד"ה כשמשון וכו' דאי אמר כבעל דלילה לחוד. נ"ב עיין תוספות יו"ט ותורת מיסור :

גליון הש"ס תוד"ה מאי היא וכו' לכ"נ לר"ת · עי' סוטה דף לב ע"א תוד"ה ק"ש :

משנה

ב' אפשרויות מה לומד רש' מ"ין ושכר יזי"ר: שהנזירות חל על מי שנשבע:
1 שאשתה יין
2 שלא אשתה יין (ונאמרת שבדלמא רש סובר אין איסור חל על איסור ואחר שנשבע שלא לשתות יין ס"ד שלא יחול נזירות קמ"ל דחל)

בלא: מה כל א' לומד מהפסוקים

	רבנן	רש
מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג	מלמד על איסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה (רש לית ליה צירוף)	אינו נזיר עד שיזיר מכולם
מיין ושכר יזיר	אפילו לא נדר אלא מדבר א' הוי נזיר	1) לאסור יין מצוה כיין רשות (קידוש) שאשתה ואח"כ נדר חלה הנזירות 2) אבא-לומר שאפ' בדלמא רש אין איסור חל על איסור בנזירות חל (רבנן) שנשבע שלא לשתות ואח"כ קיבל הנזירות
ושכר (מלא כתיב 'מיין יזיר')	לאסור יין מצוה כיין רשות (בנוסף על הדין של אפי' לא נדר אלא מדבר א' הוי נזיר)	איסור כנסת למקדש רק בשתית יין (מגפן) בלבד ולא בשאר דברים המשכרים

נושא
הלשון שבו מקבלים נזיר שמשון והסבר לפירוש שקתוב במשנה

** לשונות שיחולו לנזירות שמשון (עי' תוס' ד"ה כשמשון)
1) הריני כשמשון בן מנוח בעל דלילה
2) הריני כמי שעקר דלתות עזה
3) הריני כמי שנקרו פלשתים את עיניו

נושא
מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון